

OLIMPIADA DE LIMBĂ ȘI LITERATURĂ ROMÂNĂ
- etapa națională, 2 aprilie 2012 -
Clasa a XI-a

- Toate subiectele sunt obligatorii.
- Nu se permit mottourile.
- Timpul de lucru: 3 ore.
- Total: 120 de puncte

Citește cu atenție fragmentele de mai jos.

A.

Comediile d-lui Caragiale, se zice, sunt triviale și imorale; tipurile sunt toate alese dintre oameni sau vițioși, sau proști; situațiile sunt adeseori scabroase; amorul e totdeauna nelegiuit; și încă aceste figuri și situații se prezintă într-un mod firesc, parcă s-ar înțelege de la sine că nu poate fi altfel; nicăiri nu se vede pedepsirea celor răi și răsplătirea celor buni. [...]

Revenind acum la comediile d-lui Caragiale, vom zice: singura moralitate ce se poate cere de la ele este înfățișarea unor tipuri, simțiminte și situații în adevăr omenești, cari prin expunerea lor artistică să ne poată transporta în lumea închipuită de autor și să ne facă, prin deșteptarea unor emoțiuni puternice, în cazul de față a unei veselii, să ne uităm pe noi înșine în interesele personale și să ne înălțăm la o privire curat obiectivă a operei produse.

Aceasta trebuie să o cerem de la autor. De la noi, spectatorii, trebuie să cerem ca înaintea unei opere de artă să ne prezentăm dispuși, nepreveniți, fără intenții străine artei. Căci dacă artistul nu este totdeauna capabil de a lucra, ci trebuie să fie inspirat, nici spectacolul nu este în fiecare moment capabil de a primi o impresie estetică; poate unii nu sunt capabili niciodată; și cine la o piesă de teatru nu-și poate uita grijile sale personale, sau legăturile sale de partid politic, sau catehismul său de morală convențională, acela să nu se mai amestece în ale artei.

Dacă ne-am putut înțelege cu cetitorii noștri până aici, ușor va fi să ne înțelegem asupra „trivialității” ce se mai impută.

Orce concepție artistică este în esența ei ideală, căci ne prezintă reflexul unei lumi închipuite. Prin chiar aceasta ne produce caracteristica impresie personală. Tipurile înfățișate în comediile d-lui Caragiale trebuie să vorbească cum vorbesc, căci numai astfel ne pot menține în iluzia realității în care ne transportă. Menținerea acestei iluzii este singurul element hotărâtor, și un limbaj academic în gura lui Nae Ipingscu ar nimici toată lucrarea; pe când în gura lui Ramiro din eleganta Sara la curte a d-lui Ioan Cerchez este foarte potrivit.

Murillo a zugrăvit madone, dar a zugrăvit și copii murdari și zdrențuroși, care mănâncă pepene. Poate zice cineva că madonele lui Murillo se țin de adevărata pictură, iar acei copii zdrențuroși ar fi prea triviali pentru artă?

În faimosul Salon Carré din Louvre la Paris, unde este așezată la un loc chintesența picturii frumoase, se vede, alături de Sfânta familie a lui Rafael, Femeia hidropică a lui Gerard Dow, dinaintea căreia stă doctorul, examinându-i lichidul într-o sticlă. A contestat vreodată cineva acestui tablou al lui Dow marea lui valoare artistică?

Aici concepția artistului inspirat este unica măsură a convenienței, și în lumea artei adevărate nici nu poate fi vorba de trivial. „Trivial” este o impresie relativă din lumea de toate zilele, ca și decent și indecent.

Dacă pseudoartistul rămâne el însuși în această culme de rând, dacă el însuși nu este cuprins de inspirația impersonală, și prin urmare nu ne poate transporta nici pe noi în lumea curată a ficțiunilor, atunci se înțelege că lucrarea sa poate să fie trivială, indecentă, lascivă, după cum îi este felul și ținta. Dar aceasta nu atârnă nici de la obiect, nici de la expresii, ci de la chiar genul inspirării sale; și atunci o împărateasă cu expresii academice, manierate, după gustul trecător al unui public trecător, poate să fie în adevăr trivială, pe când soția chereștegiului Dumitrache nu este.

Terminând această încercare de înțelegere, ne aducem aminte de cuvintele cu care am început-o: în materie de gust literar, discuția e totdeauna grea, și tocmai în fața acestei greutate am trebuit să ne mărginim la simpla tragere a liniei de hotar între ceea ce este artă și se poate cere de la artă și între ceea ce nu este artă și nu i se poate cere.

(Titu Maiorescu, *Comediile domnului I.L. Caragiale*)

Textele maioresciene se referă la impersonalitatea emoției estetice și la raportul dintre artă și morală. Caracteristica emoției estetice este capacitatea ei de a-l face pe contemplator „să se uite pe sine ca persoană și să se înalțe în lumina ficțiunii ideale”. „Înălțarea impersonală este însă o condiție așa de absolută a oricărei impresii artistice, încât tot ce o împiedică și o abate este un dușman al artei, îndeosebi al poeziei și al artei dramatice.” Esența artei este „de a scoate pe omul impresionabil în afară și mai presus de interesele lumii zilnice, oricât de mari ar fi în alte priviri”. În filosofia lui Schopenhauer, arta se integrează ca un principiu de eliberare de sub acțiunea unei voințe oarbe, fatale și fără nici finalitate; contemplația estetică, fie a artistului în momentul creației, fie a contemplatorului, îl înalță pe om deasupra pasiunilor, spaimii, dorinței, a torturii pasiunilor. „În clipa când, desprinși de voință, ne lăsăm în voia cunoștinței libere și pure — scrie Schopenhauer —, intrăm oarecum în altă lume, unde nimic din ceea ce turbură voința, și prin aceasta ne chinuie atât de violent, nu mai există.” Aceeași acțiune eliberatoare prin despersonalizare, prin impersonalizare are arta și în concepția lui Maiorescu, așezată, firește, într-un cadru mai restrâns, fără perspective asupra filozofiei voinței și a pesimismului integral. Și el vedea în „egoism și în egoismul exagerat izvorul a tot ce e rău” — iar în artă, o descătușare din lanțurile lui. [...]

Moralitatea eroilor dramatici nu stă în caracterul moral, ci în gradul de realizare artistică, prin care izbutesc să ne smulgă din sfera intereselor noastre, pentru a ne transplanta într-o lume fictivă: „Singura moralitate ce se poate cere de la ele (comediile lui Caragiale) este înfățișarea unor tipuri, simțiminte și situații în adevăr omenești, care prin expunerea lor artistică să ne poată transporta în lumea închipuită de autor și să ne facă, prin deșteptarea unor emoțiuni puternice, în cazul de față, a unei veselii, să ne uităm pe noi înșine în interesele noastre personale și să ne înălțăm la o privire curat obiectivă a operei de artă. „Întrucât tipurile lui Caragiale sunt reale, ne dau impresia autenticității, izbutesc să ne fixeze în lumea lor închipuită, sunt și morale, moralitatea artei stând în gradul de perfecție artistică. Învinuirii de a fi avut scopuri politice, Maiorescu îi răspunde prin afirmația dreptului scriitorului de a-și alege materialul de oriunde ar vrea: obligația lui este de a-l scoate din realitate; fraza demagogică este tot atât de ridiculizabilă ca și fraza reacționară. Caracterul de autenticitate a tipurilor reprezentate rezolvă și chestiunea trivialității, de care fusese învinuit Caragiale. Pentru a menține iluzia realității, eroii trebuie să vorbească limba situației lor. „În lumea artei adevărate, nici nu poate fi vorba de trivial, încheie el. «Trivial» este o impresie relativă din lumea de toate zilele, ca și decent și indecent. Dacă pseudoartistul rămâne el însuși în această lume de rând, dacă el însuși nu este cuprins de inspirarea impersonală și prin urmare nu ne transportă nici pe noi în lumea curată a ficțiunilor, atunci se înțelege că lucrarea sa poate

să fie trivială, indecentă, lascivă, după cu mii este felul și țința. Dar aceasta nu atârnă nici de la obiect, nici de la expresie, ci de la chiar genul inspirării sale; și atunci o împărăteasă cu expresii academice, manierate, după gustul trecător al unui public trecător, poate să fie în adevăr trivială, pe când soția chiristigiului Dumitrache nu este.” A trecut mai bine de o jumătate de veac de la redactarea acestor rânduri; critica generației noastre n-a găsit încă o formulare mai justă și mai lapidară a autenticității ca singura condiție a expresiei artistice.

(Eugen Lovinescu, *Titu Maiorescu*)

Subiectul I (12 puncte)

Prezintă, într-un text de 8-12 rânduri, două caracteristici ale nivelului lexico-semantic de constituire a mesajului în cele două fragmente citate.

Subiectul al II-lea (36 de puncte)

Scrie un eseu, de 2-3 pagini, în care să prezinți comparativ elementele de construcție a discursului argumentativ, în cele două fragmente citate.

În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- prezentarea comparativă a mijloacelor lingvistice evaluative existente în cele două fragmente citate;
- ilustrarea, prin exemple, a două tehnici argumentative valorificate în cele două fragmente;
- exprimarea unei opinii argumentate despre modul în care se conturează problema moralității în artă în cele două fragmente citate.

Notă! Ordinea integrării reperelor în cuprinsul lucrării este la alegere

Subiectul al III-lea (36 de puncte)

Scrie un eseu, de 2-3 pagini, despre *efectul cathartic al artei*, pornind de la cele două fragmente citate și valorificând experiența ta culturală.

Notă! În elaborarea eseului, vei respecta structura textului de tip argumentativ: *ipoteza*, constând în *formularea tezei/a punctului de vedere* cu privire la temă, *argumentația* (cu 4 argumente/ raționamente logice/ exemple concrete etc.) și *concluzia/sinteza*.

Redactare (36 de puncte)

În vederea acordării punctajului pentru redactare, lucrarea ta trebuie să aibă cel puțin 4 pagini.

Pentru redactarea întregii lucrări vei primi **36 de puncte** (*organizarea ideilor în scris* – 6 puncte; *abilități de analiză și de argumentare* – 8 puncte; *utilizarea limbii literare* – 6 puncte; *ortografia* – 4 puncte; *punctuația* – 4 puncte; *așezarea în pagină, lizibilitatea* – 4 puncte, *încadrarea în limita maximă de spațiu indicată* – 4 puncte).